

แนวทางการเสริม

ธาตุเหล็ก

สำหรับประชาชนไทย

คณะกรรมการพิจารณาแนวทางการเสริมธาตุเหล็ก สำหรับประชาชนไทย

โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพ

โรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ

สถานที่ทำงานน่ายุ น่ายาง

ศูนย์เด็กเล็กน่ายุ

กองโภชนาการ กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข 2544

ความสำคัญของธาตุเหล็ก

ธาตุเหล็กเป็นส่วนประกอบสำคัญ ในการสร้างเม็ดเลือดแดง ซึ่งมีหน้าที่นำออกซิเจนจากปอด ไปเลี้ยงส่วนต่างๆ ของร่างกาย ทำให้ดำรงชีวิตอยู่ได้

ภาวะพร่อง/ขาด และโลหิตจางจากการขาดธาตุเหล็ก

พบบ่อยที่สุดในบรรดาภาวะขาดสารอาหาร ซึ่งเกิดขึ้นกับประชากรโลก 2,000 ล้านคน ภาวะนี้เกิดขึ้นช้า ๆ ส่งผลเสียต่อขบวนการต่างๆ ของร่างกาย ภาวะนี้ เมื่อเกิดขึ้นเป็นเวลานาน ทำให้มีภาวะโลหิตจางจากการขาดธาตุเหล็ก ซึ่งเป็นระยะที่รุนแรง

ผลเสียของการพร่อง/ขาดธาตุเหล็ก

- เด็กก่อนวัยเรียน • มีการพัฒนาสมองไม่เต็มที่ โดยเฉพาะในทารกอายุต่ำกว่า 2 ปี จะมีการสูญเสียความสามารถในการเรียนรู้ตามศักยภาพ อย่างถาวร
- เด็กวัยเรียน • ลดประสิทธิภาพในการเรียน
- ผู้ใหญ่ • ลดประสิทธิภาพในการทำงาน
- หญิงตั้งครรภ์ • เพิ่มอุปสรรคในการคลอด ตลอดจนทารกที่มีน้ำหนักต่ำกว่าเกณฑ์ (ต่ำกว่า 2,500 กรัม)
- ทุกวัย • ลดการสร้างภูมิคุ้มกันป้องกันการเจ็บป่วย

สาเหตุ

1. รับประทานอาหารที่มีธาตุเหล็กไม่เพียงพอ
2. ร่างกายต้องการธาตุเหล็กมากขึ้น เช่น เด็กที่กำลังเจริญเติบโต และหญิงตั้งครรภ์
3. ร่างกายมีการเสียเลือดเรื้อรัง เช่น มีพยาธิปากขอ การเสียเลือดจากประจำเดือนในหญิงวัยเจริญพันธุ์

มาตรการควบคุมและป้องกัน

1. ส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียวนาน 6 เดือน
2. เสริมสารอาหารธาตุเหล็กในรูปของยา
3. ส่งเสริมการบริโภคอาหารที่มีธาตุเหล็กสูง เช่น ตับ เลือด เนื้อสัตว์ต่าง ๆ และผักใบเขียวเข้ม
4. ส่งเสริมพฤติกรรมที่พึงประสงค์ และปรับปรุงสุขอนามัย เช่น ล้างมือก่อนรับประทานอาหาร การใช้ส้วม การสวมรองเท้า เพื่อป้องกันพยาธิ โดยเฉพาะพยาธิปากขอ

กลุ่มประชาชน

ปริมาณและขนาด
ธาตุเหล็กที่แนะนำ

1. หญิงตั้งครรภ์	60 มิลลิกรัม ทุกวัน ตลอดการตั้งครรภ์
2. หญิงหลังคลอด	60 มิลลิกรัม ทุกวัน 3 เดือน
3. เด็กน้ำหนักแรกคลอดต่ำกว่า 2,500 กรัม อายุ 2-12 เดือน	12.5 มิลลิกรัม + กรดโฟลิก 50 ไมโครกรัม ทุกวัน
4. เด็กอายุ 6-18 เดือน ใบหน้าที่มีความชุกของโลหิตจางมากกว่า ร้อยละ 40*	12.5 มิลลิกรัม + กรดโฟลิก 50 ไมโครกรัม ทุกวัน
5. เด็กอายุ 6-12 เดือน ใบหน้าที่มีความชุกของโลหิตจางน้อยกว่า ร้อยละ 40*	12.5 มิลลิกรัม + กรดโฟลิก 50 ไมโครกรัม ทุกวัน
6. เด็กอายุ 2-5 ปี	20-30 มิลลิกรัม สัปดาห์ละ 1 ครั้ง**
7. เด็กอายุ 6-11 ปี	30-60 มิลลิกรัม สัปดาห์ละ 1 ครั้ง**
8. วัยรุ่นและหญิงวัยเจริญพันธุ์	60 มิลลิกรัม สัปดาห์ละ 1 ครั้ง**

หมายเหตุ

* ถ้าไม่มีความชุกใบเด็ก ให้ใช้ของหญิงตั้งครรภ์

** ให้ทุกวันในรายที่มีภาวะโลหิตจาง ให้ทุกสัปดาห์เพื่อการควบคุมและป้องกัน

คำสั่งกรมอนามัย

ที่ 1630/2543

เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการพิจารณาแนวทางการเสริมธาตุเหล็ก สำหรับประชาชนไทย

ตามที่กรมอนามัย ได้ดำเนินงานควบคุมและป้องกันโลหิตจางจากการขาดธาตุเหล็ก เพื่อให้ประชาชนมีศักยภาพในการทำงานและการเรียนรู้อย่างเต็มที่ และลดอัตราการเจ็บป่วยด้วยโรคติดเชื้อระบบทางเดินหายใจ รวมทั้งป้องกันการเกิดทารกที่มีน้ำหนักต่ำกว่าเกณฑ์ โดยกรมอนามัยเห็นควรทำการเสริมธาตุเหล็ก ในกลุ่มประชากรกลุ่มเสี่ยง ดังนั้นเพื่อให้การดำเนินการดังกล่าวเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล จึงแต่งตั้งคณะกรรมการพิจารณาแนวทางการเสริมธาตุเหล็กสำหรับประชาชนไทย ดังต่อไปนี้

1. ศาสตราจารย์นายแพทย์อารี วัลยะเสวี	ประธานกรรมการ
2. ศาสตราจารย์แพทย์หญิงสาคร อนมิตต์	รองประธานกรรมการ
3. รองศาสตราจารย์ ดร.พัทธนี วินิจจะกุล	กรรมการ
4. ดร. สุทธิลักษณ์ สมิตะสิริ	กรรมการ
5. ศาสตราจารย์คุณหญิงเพ็ญศรี ภูตระกูล	กรรมการ
6. นายแพทย์สุทัศน์ พุเจริญ	กรรมการ
7. นายแพทย์วินัย สุวัตถ์	กรรมการ
8. แพทย์หญิงนิตยา คชภักดี	กรรมการ
9. รองศาสตราจารย์พันเอกนายแพทย์ไตรโรจน์ ครุฑเวโช	กรรมการ
10. แพทย์หญิงประกาศิ จงสุขสันติกุล	กรรมการ
11. แพทย์หญิงศิริพร กัญชนะ	กรรมการ
12. แพทย์หญิงรัชณี ณ ระนอง	กรรมการ
13. นายแพทย์บวร งามศิริอุดม	กรรมการ
14. นายแพทย์พนัส พฤษ์สุนันท์	กรรมการ
15. รองศาสตราจารย์นายแพทย์ยงยุทธ ขจรธรรม	กรรมการ
16. แพทย์หญิงแสงโสม สินะวัฒน์	กรรมการและเลขานุการ
17. นางบุญเยี่ยม วราศรัย	กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ
18. นางอุทุมพร สิทธิสิงห์	กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ

ให้มีหน้าที่จัดทำแนวทางการเสริมธาตุเหล็ก สำหรับประชาชนไทย

ทั้งนี้ ตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป

สั่ง ณ วันที่ 1 ธันวาคม พ.ศ. 2543

(นายวัลลภ โทเหนือ)
อธิบดีกรมอนามัย